

РАСТ ЛÆГИ ЛÆГДЗИЙНАДТАБÆЛ УСХЪАДАРД КÆНУЙ ДЗИЛЛИ РÆСТАДÆ ДÆР!..

ХЪАЗБЕГТИ Хъазбег (1912-1966), финсæг: «Дигорон æвзагбæл ка финста æма ка финсуй, уонæй аййевади дæснийадæй поэзий медæгæ Малити Геуæргий уæнгæ некема исхъæрттæй, поэтæн е 'взаг æй æхсаст æма циргъ, æ ритмикæ – фæндурй зæлау, æ уадзимисти сюжетти арæзт композицион æгъдауæй – хали къæбæлау...» Хъазбегти Хъазбегæн дæр æма дигорон иннæ финсгутаен дæр сæ исфæлдистадон архайди Малити Геуæргий иссæй сæ развæндагамонæг...

Цæун райдæдта 1993 анзи мартъий

0+

Дигорæ

№40 (1009) 2025 анзи 18 октябрь – кæфти мæйæ

Аргъ 1 туман

АДÆМ ГЪÆУАГÆ КУ УОНЦÆ, УÆД РÆСТЗÆРДÆ АДÆЙМАГИ НЕЦИ ГЪÆУЙ!..

РОХС АЕМА СÆРЕБАРИ ФЕДОГ

Нæ дзурдзæугæдæр лæгтæй еу, номдзуд финсæг æма æхсæнадон архайæг Малити Гадой фурт Геуæргий райгурдбæл рæхги æнхæст кæнуй нæудæс æма æхсæзинсæй анзи (зæронд нимадмæ гæсгæ райгурдæй 1886 анзи 23 октябри, æ уæлзæнхон цардæй ба рахецæн æй 1942 анзи 31 майи). Æма нæхецæн ихæсбæл нимадæн æ рохс ном ин æримисун. Малити Геуæргий цардвæндаги æма литературон исфæлдистади туххæй ци æрмæгутæ финст æрцудæй, уонæй равзурстан Цæгат Иристони адæмон финсæг Даурати Дамири финст уац. Мухур дæр æй кæнæн дигоронау, уомæн æма Малити Геуæргий ин цæйбæрцæбæл бæрзонд цитгийнаг æй, уотæ зæрдтагон цæстиварди имæ 'й нæ дигорон æвзаг дæр, еудад-зуг дзурдæй дæр æма бæлвурд гъуддагæй архайуй æ сæрбæл, æй нæ газет «Дигорæ»-йи еу-зæрдиун фарсхуæцæг.

Æ АГЪАЗИУ АЛÆМАТДЗИЙНАДÆЙ НИН ЦИТГИЙНАГ ÆЙ ÆНОСТÆМÆ!..

Малити Геуæргий нин æно-стæмæ цитгийнаг ке æй æ исфæлдистади алæмæтдзий-надæй, æ æгæрон берæ фæл-лæнттæй нæ национ аййевадон литератури райрæзти сæрбæл-тау, уобæл дзубанди дæр нæй-йес, уæдта уой туххæй финст дæр берæ 'рцудæй. Фал уой хæццæ ба, æнæмæнгæ, уой дæр зæгъун гъæуй, æма дзил-лæн уæлдай зæрдтагон адтæй æ хумæтæг цардиуагæй, æ адæмондзийнадæй, æ уодигъæ-ди лæгдзийнæдтæй.

Æ уодигъæди менеугутæн сæ сæйрагдæр адтæй – рæст-бæлдзорæг, æгириддæр нæ бухстæй фæлилд адæймæгу-тæн æма уони сайæн миутæн. Уомæн бæлвурд æвдесæн æй, æхуæдæг уæди революцион парти «Кермен»-и исаразгу-тæй æма æ разамонгутæй еу уогæй, цæйбæрцæ-дæр рæстæги фæсте ба си æнæразвæл-гъауæй рацудæй.

МАЛИТИ Геуæргий
* * *

Тæходуй, æна,
Маргъ ку фестинæ,
Мæ унгæг къумæй
Фæццæйтæхинæ.
А дуйнетæбæл
Æрцæйзелинæ,
Кæми ци дессаг, –
Уой басгаринæ...

Тæходуй, æна,
Ацæмæзау дин
Æз ку фестинæ
Дессаг фæндургин:

Хъазбегти цъонгмæ
Исцæйцæуинæ,
Дессагон зартæ
Æрцæйцæгъдинæ...

Уæд еугур дуйне
Æримбурд уидæ,
Мæ цæгъдтæлтæмæ
Æригъосидæ.
Кæми ци сæдзæр,
Кæми ци мæгур, –
Бауарзионцæ
Мæ дессаг фæндур...

И фарни тунæ
Æрфелауидæ, –

Уарзондзийнадæ
Æрфедар уидæ.
Уæд алли адæм,
Уæд алли бæстæ
Æркалионцæ
Сæ тохæн гæрзтæ.

Фал ку не 'ууæндун
Æз, мæгур кизгай,
Ку нæ рохс кæнуй,
Мæ кизгон зæрдæ.
И дуйней сæргъи
И тугъдон мегътæ
Æрцæйдаруцæ
Сæ тогин тегътæ.
1934, Мостиздæх

НОМЕРÆН

«ФÆДЗÆКСУН УÆБÆЛ МÆ БИЙНОНТÆ, МÆ ДУУÆ ФУРТИ...»

Æма бабæй нæ Фидибæ-стæбæл ралæудтæй, æрба-лæборæ-æрбалæборæ имæ кæнун бабæй ка байдæдта, æ еци знæгтæй æй багъæуай кæнуни дзаман. Æма бабæй æ сæрбæлтау тохмæ фæд-фæди нæхстæр кæнунцæ нæ дзилли хуæздæртæ, сæрмагонд æф-сæддон операций архайгæй, етæ æхсаргинæй æнхæст кæнунцæ сæ цитгин ихæс. Берети ирисхæ си, гъулагга-гæн, уотæ рауадæй, æма сæ багъудæй уой сæрбæлтау сæ æригон цард иснивонд кæнун. Зæрдхъурмæй хъонц кæнæн, зæрдристæй син имисæн сæ рохс нæмттæ...

Уонæй еу – лескейнаг лæхъуæн Уæдати Артури фурт Сослан... Æма абони æ номерæнæн сæрмагондæй æрмæг мухур кæнæн æстæй-маг фарсбæл.

АХСГИАГ ФАРСТА

ФУДДЗИЙНАДÆ БУНДЗАРÆЙ КУНÆГГОНД КУД ЦÆУА...

Нæ абониккон цардарæз-тæн тæссаг ци фуддзийнæд-тæй æй, уонæн сæ æверхъа-удæртæй еу æй терроризм. Æма цæмæй бундзарæй æскъуд æрцæуа, е æй еугур рæстзæрдæ дзилли сæйра-гæй-сæйрагдæр ихæс. Уо-бæл цудæй дзубанди, æрæ-ги Уæрæсей æдасдзийнади федералон служби директор Александр Бортникови раз-амундæй терроризми нихмæ тохкæнуинади Национ ко-митетæн ци кезуй æмбурд арæзт æрцудæй, уоми. Ви-деоконференций бастдзий-нади фæрци си архайдта нæ республики Сæргълæууæг Сергей Меньяло дæр.

Нæ республики Сæргълæ-ууæги æма Хецауади пресс-службæ куд игъосун кæнуй, уотемæй æмбурди архайгутæ се 'ргом раздахтонцæ Цæ-гат Кавкази федералон зил-ди терроризми, неонацизми, дини экстремизм æма æндæр уæхæн фæззиндти-ти идеологи паряхат кæнунæн гæрæнтæ æвæрунмæ.

АХСИАГ ФАРСТА

ФУДДЗИЙНАДÆ
БУНДЗАРÆЙ
КУНÆГГОНД КУД ЦÆУА...

Александр Бортников æ радзубандий куд фегъосун кодта, уотемæй сæрмагонд службитæ ци тухи æма профилактики мæдзæлттæ æнхæст кæнунцæ, уой фæрци фæстаг анз дууæ хатти фæмминкыйдæр æй террористон фудракæндти нимæдзæ. Анзи райдайæнæй нуриуæнгæ сæрмагонд службитæ раргом кодтонцæ террористон фудракæндтæ исаразуни æртинсæй фæлтæрæни.

Александр Бортников ма куд загъта, уотемæй дуйнеуон террористон еугæндтæ æма украинаг сæрмагонд службитæ идарддæр дæр кæнунцæ сæ знаггадæхæссæн архайд, еугур фадугæттæй архайунцæ федералон зилди сабур цард фехалунбæл. Еци архайдæн син агъазгæнæг æй интернет хизæг дæр. Сæ нисан æй ирæзгæ фæлтæри минæвæртти терроризм æма экстремизми идеологимæ æздахун, ардаун сæ аллихузон фудракæндтæ аразунбæл.

Æдасдзийнади федералон служби бæрæггæнæнтæмæ гæсгæ, аци анзи райдайæнæй нуриуæнгæ Цæгат Кавкази федералон зилди арæнтæбæл уорæд æрцудæнцæ, фæсарæнтæмæ рандæ ун æма аллихузон террористон æма экстремистон еугæндти иуонг исуни фæндæ кæмæ адтæй, уæхæн 280 æригон адæймаги. Уой хæццæ, уонæн сæ фулдæр иссæнцæ дини карздæр экстремистон фæззиндтити амæттаг.

Еугур еци æууæлтæ рартастæй, æмбурди сæрдæуæггæнæг бæлвурд фæдзæхститæ байхæс кодта профилон сæрмагонд службитæ æма барадæгъæуайгæнæг оргæнти разамонгутæн. Уой хæццæ ба ма ахуради, культури, спорти, фæсæвæдон политикти æма, æригон фæлтæрти хæццæ ка косуй, еци иннæ структурити разамонгутæн фæдзæхст æрцудæй, цæмæй æмбурди ци фарстæбæл цудæй дзубанди, уони фæдбæл гъæугæ мæдзæлттæ аразунмæ еудагъд æздахонцæ се 'ргом.

Терроризми нихмæ тохи регионалон къамистæн фæдзæхст æрцудæй, цæмæй фæййæхæдгæдæр кæнонцæ профилактон кустидæдзæлттæ, ахурдзау фæсæвæди 'хсæн террористон æма экстремистон идеологи паряхат кæнунæн аккаг нихкъуæрд дæттонцæ.

МÆНГÆВДЕСÆНТИ НИХМÆ ТОКИ АХЕДГÆДÆР ФÆРÆЗНÆ – РÆСТДЗИЙНАДÆ

ГОБЕТИ Ибрагим фембæлди архайуги хæццæ.

ФУДГОЙГÆНÆГ ÆМА ФАУТÆ ÆВÆРÆГ – ЦАРДИКАЛÆГ

Недзаманти дзурддзæугæ лæг Сократмæ кæддæр, дан, бацудæй еу дзæгъæлдзорогæ æма ин бакой кодта:

– Дæ хæлæрттæй ке фегъустон, еу уæхæн хабар дин мæ бон æй радзорун.

– Еу минкый багæдзæ кæнай, – бауорæдта 'й Сократ. – Нур мин ци хабар радзоруйнаг дæ, уой раздæр бал æрфæлсодзун гъæуй. Уой туххæй ба ес æртæ фæлсодзæни. Фиццаг хунуй – «Рæстдзийнадæ». Зæгъай мин, фæдæрай ди æруагæс кæнуй, дæ радзоруйнаг раст ке æй, е?

– Раст зæгъгæй, нæ ми æруагæс кæнуй, – басастæй æрбацæуæг. – Фал æй æз дæр æндæр кæмæйдæр фегъустон.

– Еугæр еци хабар дæхæцæй дæр не 'руагæс кæнуй, раст ке нæй, е, уæд – дуккаг фæлсодзæн: ци мин радзоруйнаг дæ, е хуарз хабар æй æви лæгъуз?

– Æргом дзоргæй, хъæбæр лæгъуз хабар.

– Мадта уотæ: дæхе загъдмæ гæсгæ, ци мин фегъосун кæнуйнаг дæ, е раст дæр нæй, уæдта ма лæгъуз хабар дæр æй. Æма ма æртиккаг фæлсодзæн: ести пайда 'й дæ радзоруйнаг æви нæ?

– Æвæдзи, нæ, – басастæй лæг.

– Мадта уæд, раст дæр ка нæй, хуарз дæр ка нæй, пайда дæр кæмæй неци ес, еци хабар мæн цæмæн гъæуй!..

Аци рагон таурæхъ хумæтæги нæ æримистан. Раздæр рæстæгуги дæр хабæрттæн сæ еугур раст æма пайдайæг нæ уиуонцæ, уæддæр дзиллæмæ рахъæртун размæ фæлсугъдгонд цудæнцæ. Еци фæткæ бустæги раст кæми адтæй, дзиллæ цохгонд цудæнцæ берæ æнæмæнгæ зонуйнаг хабæрттæй, æма уомæ гæсгæ ба аллихузон дам-думтæ исæгæр уиуонцæ, æма е ба, гъулæггæн, хуæрзæрдæмæ нæ фæббæрæг уидæ æхсæнади медæгæ уагæбæл. Фал си уæхæн фæлсугъди хуарздзийнадæ ба е адтæй, æма цардиуагæн гъæуайгонд цудæй æ сабурдзийнадæ, хемедæги лæдæрундзийнадæ. Уой уæлдай бæлвурдæй лæдæрун байдæдтан нур, социалон хизæгги дзæнгæ-дæдзæгъдæнтæ æгæр ку иситинг æнцæ аллихузон хабæрттæ, ка си æцæг, ка ба си мæнгæ, уой не 'взæргæй, нæбæл сæ кьибилæйдæгтæй ку калунцæ, уæд. Цитæ нин «рахабæрттæ» кæнунцæ, уонæн сæ зингæ хай фæууонцæ уотид къæсибадæг дзубандитæ нæ, фал знаггадæхæссæг, æхсæнади

'хсæн хуæрзуагæдзийнадæ фехалуни нисанеуæгæй. Хестæр фæлтæртæ фæлтæрдгиндæр ке 'нцæ, уомæ гæсгæ син рæстмæ аргъ бæргæ кæнунцæ, фал кæстæртæ ба, гъулæггæн, сæ уацари бахаунцæ, цидæр зулундзийнаедти цагъайрæгтæ си рауайуй.

Аци уавæри тæссагдзийнадæ нин сагъæссаг куд нæй. Уомæ гæсгæ ба си не 'хсæнадæ дæр, уæлдайдæр ба нæ ирæзгæ фæлтæрти багъæуай кæнун туххæй ба ихæсгин ан аллихузон ахедгæ мæдзæлттæй архайунæй. Еци гъуддаги нæмæ нерæнгæ ци арæзт цæуй æма ма идарддæри куст куд гъæуама æнхæстгонд цæуа, уой фæдбæл сæ гъудитæ загътонцæ, нæ республики хæца-

багъæуай кæнун. Уæлдайдæр ба нæ бæстæ зингомау политикон уавæри ку æй, уæд. Æрæги кадæртæ багъавтонцæ хæлхъойтæ, адæми фæккæрдæзмæ кæнун миутæ рахъахун, уой дæр – сæрмагонд æфсæддон операций ка фæццæф æй, уонæй испайда кæнун. Фæндадтæй сæ адæми Сæребари фæзæмæ æрбамбурд кæнун. Сæ фудвæндæ ба адтæй, æфсæддонтæй еске хæстæги фæццæф кæнун, цæмæй адæм кæрæдземæ фæууонцæ.

Æ радзубандий ма Гобейфурт балæдæрун кодта, «фейк»-тæ куд равзурунцæ, куд сæ исаразунцæ, æма сæ куд рапарахат кæнунцæ дзиллти 'хсæн. Уой фæдбæл æрхаста цалдæр дæнци

тири дзубанди байивтонцæ: æхе гъæлæсиуагæй ин ниффинстонцæ æндæр дзубандитæ, гъома, дан, алагирагтæ ниуазунæн нæбæзгæ донæй фегъæстæ уогæй, сæйгæдонæмæ бахаудтæнцæ, æма сæбæл аллихузон хуæцгæнæзтæ бафтудæнцæ, зæгъгæ. Еци «хабар» фæгæ адтæй, цæмæй Алагири цæргутæ таси бацудайуонцæ. Уæхæн уавæр ба уомæй тæссаг æй, æма аллихузон æзмæнститæ расайуй...

Ку зæгъгæн, нуртæккæ социалон хизæгги æма æндæр технологити «тæдзунæгтæй» ци хузи хабæрттæ ба еудагъд нæ тæдзунцæ. Уонæй ка пайдахæссæг æй, ка ба си зæранхæссæг æй, уой равзæрунгонд ни, æвæдзи, алке бон нæ исуй. Æвзарунгонд ба гъæуама уæн, цæмæй æверхъаудзийнаедтæй æдасдæр уæн. Уой фæдбæл ма уин рахæнуинаг ан еума таурæхъ.

... Индийаг зæронд лæг æе фурти фуртæн дзурдта:

– Алли адæймагæн дæр æ медæгæ цæуй тох, раст си цума дууæ берæгги хилæ кæнунцæ, уой хузæн. Еу берæг си фудонхæй емидæг æй: соцъа, гурусхитæ, фæсмон, хеуарзондзийнадæ, фæлливд миутæ æ бауæри исеу æнцæ... Иннæ берæг æй хуæрзгæнæг: уарзондзийнадæ, нифс, æмбалбæл æновуд уни менеугутæ хæссуй æ бауæри...

Минкый бицæумæ зæронди дзубандитæ багъардтонцæ. Еуцæйбæрцæдæр гъудити ранигъулдæй, уæдта рафарста:

– Æма дууæ берæгæмæй хъаурæгиндæр кæци фæуууй?

Зæронд индийагæн æ цæсгонбæл фиццаг медбилтихууд фæззиндтæй, уæдта сувæллонæн дзуапп равæрдта:

– Алкæддæр фæууæлахез уй, хуæруйнаг фулдæр кæмæн дæттай, е.

Аци таурæхъ уомæ гæсгæ ракодтан, æма нуртæккæ нæ Фидибæсти нихмæ фудракæндтæ ка аразуй, уони уодти бадæг берæгътæй дæр тухгиндæр кæнуй, адзалхæссæг си кæци æй, е. Æма син «хуæруйнаг дæтгутæ» айдагъ сæ ардагугтæ нæ 'нцæ – махæн нæхæцæй дæр мæнгæууæндгугтæ ке разиннуй æма уони ахъелæн «дзубандитæ» кæмæй æруагæс кæнунцæ, етæ дæр син уомæй æфсæсгæнæг исунцæ. Феронх ни уй нæ фидтæлти зундгин фæдзæхст: «Мæнгæрдбæл æууæнкæ некæд адтæй æма си дæхе гъæуай кæнае!..»

БИЧИЛТИ Алетæ

ИСТОРИОН ÆВДЕСÆН

Иоганн ГЕТЕ (1749-1832), немугаг поэт: «Адæймаг æрхæндæги ахæсти ку бахауй, уæд арфдæр сагъæс кæнун байдайуй, нæ догæ ци тæрегъæддаг, зæууати уавæри æй уобæл, æма барæ-æнæбæри æрцæуй уæхæн хатдзæгмæ: дуйне исцæттæ 'й карз тæрхони размæ æрлæуунмæ. Фуд æма хæранбæл ба æфтууй 'у фæлтæрæй иннæ! Нæ фидтæлти тæрегъæдтæ ке фæдæн, е нин фагæ нæй, фал ма исонибони фæлтæртæн дæр ниууадзæн еци сахъæттæ, нæхуæдтæ ци тæрегъæдти бацудан, уони ма сæбæл æфтауæн, уотемæй!..» Немугаг поэти аци загъд уомæ гæсгæ æримистан, æма æ нуриккон æмзæнхонти сæ иннæ европаг æмдзæхдонти хæццæ бабæй ци фудæзгелæнтæ аразунцæ, уонæй етæ фидбиллизхæссæг æнцæ айдагъ абони нæ, фал исонибони фæлтæртæн дæр.

удзийнади бæрнон косгугтæ æма æхсæнадон организаци, фæсæвæдон еугæндти минæвæрттæн, науки, культури, ахуради минæвæрттæн æрæги Дзæуæгигъæуи ци фембæлд адтæй, уой архайугтæ. Дзубанди ба си уобæл цудæй, æма нæ бæсти нуриккон æзнæгтæ нæ нихмæ архайди ке аразунцæ аллихузон миутæ: экстремистон фудракæндтитæ, «фейк»-тæ, гъома, хилкъахæг æма хæлхъойгæнæг æма аллихузон дзубандитæ, æгъдау æма закъонихалæг мæдзæлттæ. Сæ еци миутæ уотид илгъаг нæ 'нцæ, фал не 'хсæнадæн знаггадæхæссæг, уомæ гæсгæ ба сæ нихмæ гъæуй æгъатир тохæй тох кæнун.

Мадзали разамунддæттæг адтæй нæ республики Сæргълæууæг æма Хæцауади Администратий разамонæг Гобети Ибрагим. Æма е æ радзубандий уотæ загъта:

– Махæн нæ ихæс æй, нæхæуæнтти, нæ сабитти еци ардауæн, зунд дзæгъæлгæнæг миутæй

дæр. Зæгъгæн, æрæги Черменигъæуи ци буцæу æрцудæй дууæ синхагæй медастæу (ирон æма мæхъæлон), уомæй кадæртæ национ фудракæндæ исаразунмæ ке гъавтонцæ, дууæ адæми кæрæдзæбæл исардауни фæдбæл. Уæд дууердигæй дæр æрбамбурд æнцæ тугъдгъон фæсæвæд. Медгъуддæгуги оргæнтæ афойнадæбæл республики арæнтæ ку нæ æрæхгæдтайуонцæ, уæд тогкæлд æрцудайдæ. Уой туххæй еугур информаци дæр медгъуддæгуги оргæнтæ бæрæг кæнунцæ. «Фейк»-тæ æма мæнгæ информаци ка паряхат кæнуй, етæ ба дзуапп дæтдзæнæнцæ закъони размæ.

Иннæ гъуддаг ба уæхæн адтæй. Нуртæккæ нæуæг технологити фæрци уæхæн «фейк»-тæ исаразунцæ, æма æцæг æй æви мæнгæтæ, уой алли хумæтæг адæймаг нæ рартадзæнæй. Зæгъгæн, «искусственный интеллект»-и фæрци, раги ист ка 'рцудæй, уæхæн видеой Алагири сæйгæдони сæйраг дох-

Ә АГЪАЗИАУ АЛӘМӘТДЗИЙНАДӘЙ НИН ЦИТГИЙНАГ ӘЙ ӘНОСТӘМӘ!..

ДАУРАТИ Дамир, Цәғат Иристони адәмон финсәг

Мах гъәуама нә уодәй-уод кәнән, цәмәй нә маддәлон әвзәг цәра әма ирәза, дессагәй-дессагдәр уадзимистәй гъәздугәй-гъәздугдәр кәна нә национ аййевадон литературә. Нә еугурей уәхән еузәрдиуон архайд уодзәнәй тәккә агъазиаудәр зәрдәбәлдарән Хетәгкати Къостайән, Малити Геуәргийән, нә культури иннә разәгъди архайгутән.

1
Ә рацуд ба уой фудәй адтәй, әма, еци парти ци зәрдәмәдзәугә нисанти фәдбәл арәзт әрцудәй, етә кедәрти әвәдауцә миути фудәй усхъумитәгонд цәун байдәдтонцә: кәд әма еци партиән ә архайд фәллойнәгәнәг адәми царди-уагә хиццәгдәрәй аразуни сәр-бәлтау гъәуама адтәйдә, уәд рацәй-рагъәр әй, әма, парти рәнгитәмә мәнгардәй ка ба-бурдәй, уони налат миутәй гъуд-дәугутә бустәги зулунмә зелун байдәдтонцә, берә цидәртә си фудәәнәни хузи арәзт цудәнцә. Уой нихмә Малий-фурт гъәддү-хәй бәргә дзурдта, фал имә игъосәг нә фәцәй, әма уәд ә кәддәри әмархайгути 'хсәнәй рацудәй, сумах хәццә мин еу-мәйәгәй нецибал ес, зәгъгә.

Зәгъгәйтә мин, нури доги хәцаудзийнади бәрзонд бунати бадгүтәй кәмәдәрти разинд-зәнәй Малий-фурти хузән уоди уәхән хъаурә, әма әнәрәст миутә уингәй сә, искунәг кә-нүнән неци мә бон әй, зәгъгә, баләдәргәй, хе фәндонәй ра-цәудзәнәй ә еци «бәлдтаг» бунатәй?..

Әхсәнәдон гъуддәугутәй әхе райеуварс кәнгәй, Малити Геуәрги уойадәбәл рандә 'й Дигоргоммә әма уоми әнәгъә-нәй дәр әхе иснивонд кодта е 'мзәнхонти ахуради гъуддагбәл архайунән. Әма дин е ба ә иннә ләгдзийнадә. Уомән әма, куд рохситауәг, уотә әхемә ци ихәс райста, уой исәнхәст кәнун уәди доги хъәбәр ахсигә адтәй. Октя-бри революций размә (1909 анзи) ә уац «Финстәг Иристонәй», зәгъгә, уоми уотә финста: «Нуж-ны просвещенные общественные

деятели, проникнутые святостью в призвание человека; нужны люди высокого закала, с пламенными духовными мечтами...»

Уәхән адәймәугутә цәмәй фәззиндтәйдә, уобәл ба архай-ун гъудәй. Әма еци ихәс әхемә райста Геуәрги, фәсәвәди раз-әнгәрд кодта ахурмә. Ә номдзуд әмдзәвгә «Федог»-и финста:

*Рохсмә фәсәвәд, тундзетә,
Рохсмә цәуәтә әнгом.
Нифс, ләгдзийнадә уәзетә,
Скәнтә муггагмә стур ном...*

Әма Геуәргийән, куд әй имисунцә, уотемәй хъәбәр әх-цәуән уидә, ә гъомбәлгәнуй-нәгтәй беретә ахурмә тулаваст ке разинниунцә, е. Уонәй еуей, Малити Солтани имисуйнәгтә ба-кәсуни рагвә мин фәцәй. Әма е уотә дзурдта: «Мә гәгъәдитә баләвардтон еу уәлдәр ахура-дон бунатмә. Фәлварәнтә хуарз равәрдтон, ахур кәнуни барә мин ләвәрд әрцудәй. Еци ахурадон бунатәй зәрдәрохсәй рацудтән. Дзәуәгигъәуи гъәунги мәбәл фембалдәй Малити Геуәрги, мә кьох мин райста, уәдта мә бафарста, кәцәй цәун, уобәл. Мә хабәрттә ин ракодтон, фәл-варәнтә ке равәрдтон әма мә ахурмә ке райстонцә, уой тух-хәй. Уәлдәр ахурмә бацәун мин ке бантәстәй, е Геуәргийән әхцәуән адтәй, райарфә мин кодта, уәдта уотә дзоруй: «Әз әй зудтон, ахур кәнунмә ке ба-цәудзәнә, уой...»

Зәгъгъун гъәуй уой дәр, әма Геуәргий уәдиккон ахурдзәутәй беретә, әцәгәйдәр, устур ном искодтонцә сәхецән дәр әма нә Иристонән дәр: исәнәцә зундгонд партион-хәдзәрадон разамонгутә, әскъуәлхт әф-

сәддон архайгутә, искурдиадә-гин ахургәндтә...

Геуәрги ахургәнәгәй ку-ста Дзинагъай скъолай әма, сәхемә син ахур кәнуни рав-гитә ке нә адтәй, уомә гәсгә имә цудәнцә иннә гъәути са-бийтә дәр. Ка имә ахур кодта, етә куд имистонцә, уотемәй ә ахурдзәути зәрдәмә хъәбәр цудәй куд ахургәнәг: алли урок дәр хъәбәр арәхстәй ләвардта, ә амундтитә уой-йасәбәл әнцон ләдәрән ад-тәнцә, әма алли сабийи сәр-мә дәр хизтәнцә...

Малити Геуәрги зәрдтагон айдаг әригәнтән нә адтәй, фал сә кари адәмән дәр – у-мән әма, ку зәгъгъун, дессаги адә-муарзон адтәй. Әхуәдәг тухст уавәри уогәй дәр, ескәмән фәййәгъаз кәнун ә ихәсбәл нимадта. Сауәнгә Сибири лагер-ти ку адтәй ахәсти, уәддәр ә уодиконди еци менеуәг рабәрәг уидә. Уой фәдбәл дессаги хабар бакастән газет «Дигори». Цәвет-тонгә, уоми ә хәццә ахәсти адтәй се 'рвәдтәлти ләг Малити Тула, әма е ә имисуйнәгти куд радзурдта, уотемәй лагерти бад-гүти 'хсән уәхәнттә дәр адтәй, кәцитә ракъуар уиунцә әма ин-нети әфхуардтонцә, сә дзәумә-уттә әма син сә хуәрдә байси-онцә. Еухатт уонәй кадәр байста Геуәргийән дәр ә хуәруйнаги хай. Уой базонгәй, Тула әма е 'мбәлттә еци цъамари дзәбәх фәннадтонцә, уәдта имә бав-зистонцә, цәмәй еуцалдәр бони ин әхе хуәруйнаги хайи әмбес куд дәтта. Фал Геуәрги уәхән «тәрхонбәл» нә исарази әй, ә бафхуәргәгән фәттәрегъәд кодта әма загъта:

– Ниххатир ин кәнән... Е у-бәл сагъәс кәнуи, кутемәйти фәййервәзидә, ә бийнонтәмә раздәхидә...

Тула ма әримиста уәхән цау дәр. Кустәй әрбацәугәй, дан, берә хәттити Геуәргий әрбай-йафинә мәтәләй әма 'й ку ба-фәрсинә, ци кәнис, зәгъгә, уәд бахъонц кәнидә:

– Мәнә бабәй еу мәгур лә-гән мә паекки әмбес равәрдтон, мәлгә кодта фурастонгәй...

Тула ин бауәйдзәф кәнидә,

КЪАРИ: фиццәг рәнгй (гәлеу-әрдигәй рахәсәрдәмә нимай-гәй): Гәдиати Цомахъ, Коцойти Арсен, Къосирати З. (Сәрмәти бийнойнаг), Барахъти Гино, Хетәгкати Дауит; **дуккаг рәнгй:** Гулутти Андрей, Къосирати Сәр-мәт, Малити Геуәрги.

цәмән уотә кәнис, дәхуәдәг исәвди къахбәл ку ләууис, алке әхе фәййервәзунбәл ку архай-уй. Әма ин Геуәрги ба уәд еци сабурәй зәгъидә:

– Ә амонд кәмән куд әй, уотә рауәйдзәнәй. Әз мәгур ләги тухстәй ку фәууинон, уәд ин нә фәййәгъаз кәнун мә бон нәй...

Гъе уәхән зәрдхәлар адәй-маг адтәй Малити Геуәрги. Фал уоййасәбәл зәрдтагон ци дзил-лән адтәй, уони 'хсән разинд-тәй уәхән саузәрдитә, кәцити илгәг цъухдәвәнти фудәй фәсавдәй... Ә уод раст уогәй...

Малити Геуәргий уодиконди туххәй дзоргәй әнә зәгъән нәйиес, цәйбәрцәбәл царду-арзон адтәй, уой дәр. Кәд ций-фәнди уәлтәмән гъуддәугити фәдбәл архайдта, уәддәр ин ахсигә адтәнцә хумәтәг зән-хон хабәрттә дәр. Уомә гәсгә афойнадәбәл бакодта бийнonti гъуддаг, исәнтәстәй ин дессаги зәнәг. Цуппар кизги әма дууә биццеуи. Бәргә кәрунгъон бий-нонтә исәнәцә, фал син адзәл ә сау пәләз сә сәрмә әритудта, сә амонди райдзастдзийнади рох-сәй сә фәнәхәй кодта. Уәддәр Геуәргий цардәмбал Зәрәда уоййасәбәл хъаурәгин разинд-тәй әма, ә сувәлләнтти фидә әвудәй ахәст ку 'рцудәй, уәд дессаги хъаурә әма фәразонд-зийнадә бавдиста, цийфәнди гъезәмәрттә син әвзәргә кәд рауадәй, уәддәр ә цәуәти фәдауцәй гъомбәл кодта. Мәди рәвдудәй гъәуагә нә адтән-цә, фал фидә фидә 'й – хъә-бәр ибәл әрхун кодтонцә. Уой туххәй ә фурт Васо – е дәр ис-сәй искурдиадәгин поэт, гъулаг-гәгән, абони не 'хсән нәбал әй, рохсаг уәд – е 'мдзәвгитәй еуеми зәрдхурмәй финст

Ныххатыр мын кәнунт.

Зәгъгә,

Бәргә ләгъстә кодтон, –

Никәмә бахъардта

Мә тәригъәд.

Мә хъәрмә

Мә фьд иунәгәй,

Мә фьд иунәгәй

*Ратахт фәдисы
Мәрдты бәстәй.*

Цидәр адтәй, уәддәр еци зин уавәрти дәр Зәрәда әма ә кәстәртә сә царди хабәрттә кодтонцә. Сә фидә ба, кәд сә фарсмә нә адтәй, уәддәр син устур нифс адтәй.

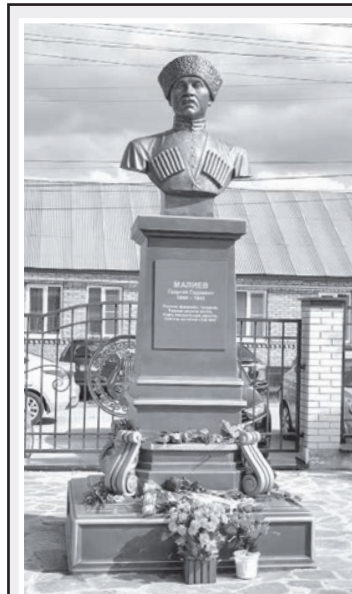
Гъе уотә Малити Геуәргий цәуәт дәр сә мадә Зәрәдай рәвдудәй боз уогәй сә карни нәдтәбәл ранәхстәр әнцә сә фиди ном әма фарнәй хайгин уогәй. Әма кәд берә рәстә-гүти кедәрти хевасти фудәй сә номдзуд фиди ном әма фарнә нидәнгонд цудәнцә, уәддәр сә фудмиутәй неци рауадәй – ху-мәтәг адәмән Малити Геуәрги алкәддәр цитгийнаг адтәй. Әма уомән ә цәуәт дәр исфедуд-тонцә адәми әхсән сә царди-аги арфиаг гъуддәугутәй.

Мә радзубандий кәронбәт-тәни ба ма уой зәгъуйнаг дән, әма абони кәд нәхецән ихәс-бәл нимайән Малити Геуәргий цитгин кәнун, уәд әй гъәуама әнхәст кәнән уотид рәсугд дзубандитәй нә, фал бәлвурд гъәугә гъуддәугутәй. Е кәддәр ә уацтәй еуеми уотә финста: «Ә маддәлон әвзәг зонгәй әй дәл-дәр ка фәккәнуи, уәхәнттән мә әрфәндуй зәгъгъун: «Ци бега-ра дәбәл ес, дәумә ка игъосуй, еци адәмән әцәгәлон әвзәг-бәл дзорун?...»

Ә еци загъд махән, нә мад-дәлон әвзәг нин кәд әцәгәй-дәр зәрдтагон әй, уәд гъәуама исуа фәдзәхст, кәций гъәуама әнхәст кәнән. Нә бон куд әй әма нә равгитә куд амонунцә, уотә гъәуама әновудәй архай-ән, цәмәй нә маддәлон әвзәг цәра әма ирәза, цәмәй, нә фәсте ци фәлтәртә фәззинд-зәнәй, уонәмә дәр бахъәрта ә уәлтәмон хузи әма уонән дәр уа зәрдтагон. Уотә ку нә кәнән, уәд нә исонибони кәстәртән нә фиддәлтиккон нәртон әвзәг әцәгәлон исуодзәнәй.

Гъе уомә гәсгә ба гъәуама нә уодәй-уод кәнән, цәмәй нә маддәлон әвзәг цәра әма ирә-за, дессагәй-дессагдәр уадзи-мистәй гъәздугәй-гъәздугдәр кәна нә национ аййевадон лите-ратурә.

Нә еугурей уәхән еузәр-диуон архайд уодзәнәй тәккә агъазиаудәр зәрдәбәлдарән Хетәгкати Къостайән, Малити Геуәргийән, нә культури иннә разәгъди архайгутән.

МАЛИТИ Геуәргий бюсттә Чиколай (гәлеуәрдигәй) әма Дигорай Кади Аллейи.

"Агтæй рæсугъд догæ мæнæн мæ уалдзæг..."

Аци фарсбæл ба мухур кæнæн, МАЛИТИ Геуæрги ци æмдзæвгитæ ниффинста, уонæй еуцалдæр. Ист æнцæ æ киунугæ «Ирæф»-æй.

ЗАР

Мæ синхон кизгæн æ зæрдæ
Ку зонинæ, ку, бæлвурд, –
Уæд зæгъинæ ин цидæртæ,
Уæд зæгъинæ ин еу дзурд...

Фæццæуидæ минæвари
Гъургъургæнгæ нæ тикис, –
Æрхæссидæ мин лæвари
Æрхи агæ æд рæхис.

Десæ-месæ уæд сор-серæ
Исфицинæ аги дзаг, –
Бахуæринæ уотæ берæ, –
'Ма фæууинæ кæуинаг...

1909, Киристонгъæу

ТУРУСХÆ

Нæ, нæма 'ууæндун нерæнгæ,
Нæй, мæ зæрдæ нæй æнгæл,
Æвеппайди гиризгæнгæ
Ду сийевдзи уай мæнбæл.

Æримисæ устур десæн,
Хебæраги, цид, æнцад
Ци дзурдтонцæ кæрæдземæн
Нæ цæститæ хаттæй-хатт...

Фал æ зæрдæ уотæ 'нцонæй
Кæд сийевуй силæстæг,
Уо, ме 'нгарæ, æдемонæй
Уарзт ма хонæ уæд сугъдæг.

Уалæ стъалутæ зæгъунцæ,
Уарзт мед адæм мæнгæ ке 'й, –
Фудæнæнги ке гæлдзунцæ
Дууæ зæрди кæрæдзæй...

1914

ЦЫФÆ РÆСТÆТИ

Цыфæ бони æппун неци
Æз мæхемæ æркæсун
'Ма нæ фендеун мæ деси
Уалæ арвмæ искæсун.

Мæ кæрдзин æма мæ цæнхæ
Æз феуелун уæд зиндæр, –
Фæккæсуй мæмæ нæ зæнхæ
Мисти къахæй ниллæгдæр.

Нæлтæ, силтæ, уо, мæгуртæ,
Над нæмунцæ золкъитау...

Йехх, ку уайдæ мæ базуртæ, –
Фæттæхинæ цæргæсау.

1915

ГОБИ

Цæмæн фæдтæн æз фур гоби, –
Ко дæ цирти, уо, мæ мадæ!
Цæмæн дæн, цума, мæ доги
Æз ме 'нгарти 'хсæн æгадæ?..
Мæ кавди радæ мед гъздæ
Цæмæн байзайуй иронхи,
Нæ зингæ лæгтæн – гъæйт-мардзæ –
Цæмæн нæ цæун сæ тонхи?..
Цæмæн фаунцæ æноси
Мæн гобий номæй фæсæвæд?
Ка 'й ме 'рвадæ мæ фалдзоси,
Кæмæн гъарон мæ тæрегæд!..
Ку нæйиес мæнæн фæндæндтæ,
Хæрсæнау косун хæдзари,
Мæ зин сагъæстæ, мæ сæнттæ
Некæд ракæнун мæ зари...

1916

ФЕДОТ

Рохсмæ, фæсæвæд, тундзетæ,
Рохсмæ цæуетæ æнгом,
Нифс, лæгдзийнадæ уарзетæ,
Скæнтæ муггагмæ стур ном.
Арвмæ мæсуг амайетæ,
Хормæ скæнетæ фæндаг,
Гъæйт, зæрдиуагæй уайетæ,
Догъи ма уотæ фæстаг!
Тари цæфсæд сæребарæ,
Мегъи сорæд æ тунтæй,
Цард мабал уæд гъезæмарæ,
Зæнхæ райзол уæд рунтæй.
Рохсмæ, фæсæвæд, тундзетæ,
Рохсмæ цæуетæ æнгом,
Нифс, лæгдзийнадæ уарзетæ,
Скæнтæ муггагмæ стур ном.

1919

ÆЛХУЙНÆ

Ци кæнуй, цума, ме 'лхуйнæ,
Ку нæбал зелуй дзæбæх?
Мæ цæститæбæл уайунцæ
Сау нимæт æма сау бæх.

Нæ уæлиндзæбæл æзинæ
Æз сундакъæ æлвистон,
Мæхенимæр нидæн заргæ
Æз цидæртæ имистон.

Нæ дæлпазбуни еу бæхгин
Фæцæйзиндтæй уæд æваст.
Мæ фидбилизæн æ хæццæ
Цæмæн фæдтæн æз æнгаст?

Æ мед-ходæ æрттивтонцæ
Дууæ цæсти сурх зингау.
Мæ зæрдæ мин басугътонцæ,
Ду ме 'вдесæн, уо, Хуцау!

Базир-зир кодта мæ зæрдæ,
Разилдæй мæбæл мæ сæр,
Æрискъудæй мæ сундакъæ,
Æрбадудæгътæ 'й куддæр.

Нури уæнгæ дæр мæ кеми
Æз нæма 'рдæн дзæбæх ма,
Цæветтонгæ ма мæ зæрди
Сагъд байзадæй сау хъæма.

Ци кæнуй, цума, ме 'лхуйнæ,
Ку нæбал зелуй дзæбæх?
Мæ цæститæбæл гъазунцæ
Сау нимæт æма сау бæх.

1921

КИЗТИ ЗАР

Ци мин фæцæнцæ
Мæ кизгон бæнттæ,
Уох, байвадæнцæ
Мæ деденгутæ.

Неке гъæунцæ
Мæ сау æрфгутæ,
Неке гъæунцæ
Мæ цæстисугтæ.

Æстуггин æфсоргъ,
Тæходуй, нана,
Хуцауи дзурдæй
Нур ку фестинæ.

Уæд багоринæ
Æз фæсденгизтæ
Мæ сугъзæрийнæ,
Мæ кизгон æнзтæ.

Ци мин фæцайтæ,
Уо, ме 'взонг бæнттæ?
Уох, байвадæнцæ
Мæ деденгутæ...

1922

КÆСАЛГДЗАУ КИЗТÆ

(Гейнейæй)

Цæй, рæсугъд кизгæ, æрбайсæ
Ду билгонмæ дæ цолахъ
'Ма æзменсæбæл мæ цори
Æринцайæ æнæ хæхъ.

Бараггенæй, цæй, мæ реумæ
Æркъолæ кæнæ дæ сæр,
Дæ цолахъæн ду уæлденгиз
Ку нæ тæрсис æппундæр.

Мæн зæрди дæр ес бурдæнтæ,
Мæн зæрдæ дæр денгиз æй, –
Денгизау йе дæр, æууæндæ,
Налхъут-налтæй гъæздуг æй.

1922

МÆ ТИКИС

Гъæуагæ,
Кæуагæ, –
Мæ хæццæ мед къона цæруй.
Йе стонги,
Йе 'рвонги
Æ дортæ, æ къолтæ хуæруй.
Йе 'фсесæй

Фур десæй,
Фур цийнæй аргъæуттæ кæнуй.
Йе 'хсæвти,
Йе 'сæвди
Фуд фунтæ, зин фунтæ уинуй.

1923

* * *

Адтæй рæсугъд догæ
Мæнæн мæ уалдзæг, –
Хизтон æз мæ дзогæ
Уæлфахс игъæлдзæг.

Дзингатæ зилдæнцæ
Мæ сæргъи æд гъæр,
Худтонцæ сæ хæццæ
Гъазунмæ мæн дæр.

Фиудзилитæ павзи
Зардтонцæ дзæбæх,
Зæлдæбæл мæ рази
Хизтæй, цид, мæ бæх.

Нур мæбæл ци 'рцудæй, –
Уæууау, мæ фудгол –
Фунау ку фæссурдæй
Рохс уалдзæг изол.

Фиудзилитæн павзи
Не 'гъосун сæ гъæр,
Дзингатæ сæ таси
Фæцæнцæ цидæр.

Нæ кæти, æ гъостæ
Æруадзгæ лæмæгъ,
Кæуй æнæ бостæ
Йе стонгбæл мæ бæх.

ДЗУЛЕ

(Адæми зартæй)

Нæй Дзулей зæрдæ æнцойнæ,
Йе æ фагæ нæ хуссуй, –
Æд æхсæвæ, æд-æ-бонæ
И мæсугæй фæлгæсуй.

Цæбæл æй цума æ хъурмæ,
Ци æрцудæй, ци кæнуй?
Æ бæгъатæр лæг мæсугмæ
Æртæ бони нæ зиннуй.

Уæй, Дзуле, Дзуле, ниттонæ
Дæ дзиккотæ æмхицæй, –
Дæ бæгъатæр лæг, де 'нцойнæ,
Издin фатæй мард фæцæй.

Нур цъæх нæуæбæл уæлгоммæ
Йе медарæхъ ку лæууи,
Фидмондагæй йæ комкоммæ
Хой æ сæргъи ку зелуй.

Аци фæрстæбæл ци хуздæ мухур кæнæн, уони искодта СÆБАНТИ Харитон.

ХУАРЗ БИЙНОНТÆН СÆ ЦАРДИУАГИ КАДÆ СÆ РАЗÆЙ ЦÆУЙ...

НОМЕРÆН

МАЛИТИ Зæрæда

Малити Геуæргий цардæмбал Зæрæдай (Тагъати Хазбий кизгæ) кой ку фегъосун, уæд мæ цæститæбæл рауайуй бæрзонд, хуæрзонд, æ карæмæ гæсгæ уæд ма æ хъаурæ æма нифс æхемæ кæмæн адтæнцæ, уæхæн силгоймаг.

Зæрæдай бафæсмарттон 1990 анзи. Уæд райдæдтан аразун æма косун журнал «Ирæф»-бæл. Ахид нæ, фал æстæн еухатт ба Васо æма Эльбруси хæццæ исæмбæлианæ, Зæрæда фæстаг æнзти ци хæдзари цардæй, уоми. Мæ зæрди байзадæй, æ уоди рохсæй ци фæлмæн табедзæ цудæй, е. Рацæргæ силгоймаги цæсгонбæл ирдвæд ниуагътонцæ, царди ци берæ мæститæ æма зинтæ фæууидта, уони фæдтæ. Ахид æй фæрсианæ æ уо-

КАДÆ-РАДÆЙ ФÆЩАРДÆЙ

дæмбал Геуæргий хабæртти туххæй. Æма кæд æ карæмæ гæсгæ берæ цидæртæ нæбал гъуди кодта, уæддæр си мæ зæрдæбæл бадардтон цидæртæ æ дзубандитæй.

Зæгъæн, Зæрæда куд дзурдта, уотемæй, Геуæргий фиццаг хатт ку фæууидта, уæд си хъæбæр фæттарстæй, æ цæсгони цъарæ бустæги сау ке адтæй, уомæ гæсгæ. Æхуæдæг, дан, адтæй хъæбæр фæлмæнзæрдæ, нæ мин хатир кодта, уæдта нæ уагъта нæ сувæллæнтти ранæмун, гъæр сæбæл кæнун. Уæхæн мадзæлттæй, дан, сувæллон ахур нæ кæнуй, фал дорзæрдæй, æнæхатирæй ирæзуй, зæгъгæ. Ахид цæуидæ кæсалгдзауæн æма, дан, имæ æз æнгъæлмæ кæсинæ, ести æрбахæсдзæнæй, е ба, ци нийахæсидæ, уони фембæлгутæбæл байуаридæ.

Зæрæда хъæбæр бозæй имисидæ, Геуæргий ку нийахæстонцæ, уæд сæмæ еци тухст рæстæги æ фарс ка бадардта, уони. Мæ зæрдæбæл си бадардтон Малити Дзегай кой. Иннетæ тæрсгæ кодтонцæ, оххай, «адæми знаг» ке рахудтонцæ, уой бийнонти хæццæ нæ еске ку æрæстæфа, зæгъгæ. Е ба, Сурх-Дигори цæргæй, уæрдун тиллæгæй байдзаг кæнидæ æма нæмæ 'й Мостиздæхмæ рахъæртун кæнидæ, зæгъгæ, си арфиаг адтæй Зæрæда.

Дессаги фæлмæнзæрдæ æма рæстауодæг силгоймаг адтæй Малити Геуæргий цардæмбал. Кæд берæ зинæвзарæнтæ

байафта æ сæр, уæддæр си некæд фегъустон, мæнæ ескæмæй рагъаст кодта, уæхæн таус. Бæрзонд уодигъæди хæцау адтæй Зæрæда, силгоймаги кæдзос ном кади хæццæ фæххаста æ цард-цæрæнбонти æма уомæй устур бунат нийахæста мæ зæрди. Аци номерæн æмдзæвгæ дæр уой фæдбæл финст æрцудæй.

МАЛИТИ ГЕУÆРГИЙ ЦАРД ИМИСГÆЙ

Дæубæл ба ка нæ финста æ доги, Фудæзнаг кæмæн не 'сдæ æдта?! Фал де 'стухсти дæ фарсмæ, дæ цори Изаидæ æрмæст ЗÆРÆДА.

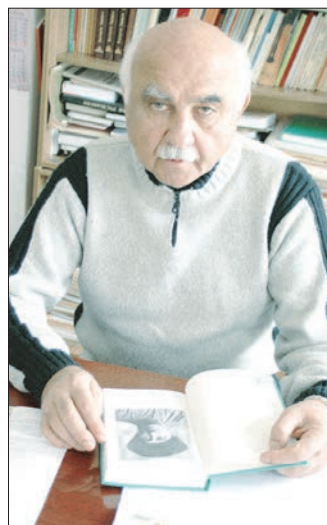
Царди 'мбал!
Нæ, нæйис ин æййевдзи,
Æ тухст уодæй, гъеуой е зудта.
Дæхейау дин уарзта дæ поэзи,
О ГЕУÆРГИ, дæхе ЗÆРÆДА.

Ду æскъуæлттæ æмдзæвги исхарди.
Ду дзиллити рохс цардмæ худтай,
Фалæ дин дæхе бон нæ нинкъарди
Уарзти артмæ худта ЗÆРÆДА.

Бакодта дæу и цард фæрсæнцъолæ,
Фал е дæр минкъийдæр нæ уидта.
Ду арфиаг дæ, ГЕУÆРГИ, – ДИГОРИ.
Дууæ хатти арфиаг – ЗÆРÆДА!

КОЛИТИ Витали,
Уæрæсей финсгугти Цæдеси уонг

МАДÆ ÆМА ФИДИ ФÆЛЛÆНТТÆ ЦИТГИНГÆНÆГ – ХУÆРЗÆГЪДАУ ЦÆУÆТ

МАЛИТИ Васо (1938-2017)
Малити Геуæргий фурт
МÆ ФЫДМÆ

Ныссабыр ысты
Ивгъуыды хъæбысы
Мæ саби дуг
Æмæ фæсхæсты зын...
Уæд уазæгæн дæр
Не 'рхастайд фысым
Ирон фынгмæ
Цæхдон æмæ кæрдзын.
Фæллад сæгуыт
Йæ цæф лæппыны стæрдта,
Сæ сæрмæ уад тæхгæ-тæхын
Нындыг.
Æхсæв куыдта зæронд куырдадзæй
Уыг,
Æмæ дзырдтой
Нæ урсрихи зæрæдтæ:
«Нæ бæлццæттæй ма чи раздæхдзæн?

Кæд?
Цы кæуы уыг?
Цæуыл вæййы йæ марой?
Лæджы йæ фынтæ удхарæй куы марой,
Йæ къæсæрмæ
Фыдбылыз лæууы уæд...
Нынниудтой-иу
Æбуалгъ хабæрттæ телтыл,
Нымпылдтæ-иу
Æбуалгъ фыстæй гæххæтт...
Фæлæ фæныкхуыз,
Тугахуырст цинелты
Куы здæхтысты æнæдаст лæгтæ,
Уæд
Уæлахизы сызгъæрин дымгæ
Ногæй
Зылди,
Мæ фыд,
Дæ ингæны сæрмæ.
Æз та куыдтон
Нæ хæлд хæдзары стонгæй, –
Æнкъардæй каст
Нæ мила куыдз мæнмæ –
Мæ мадæн уæд
Æнæкуыд зианыл хъарæг
Тыхурæд кæнын
Нал бацы
Йæ бон.
... Фæцыд хъæргæнæг Иры хъæутæм барæг.
Æмæ мæ фыды
Стыр балцы кæрон,
Цæф салдатау,
Мæ уæхсчытыл æрынцад
Тызмæг зæрæдты
Карз тæрхоны дзырд:
«Хуымгæнæг ацыд...
Сау зæххы
Æрынцад...
Дæ цард ын уæд
Æнæфæхæлгæ цырт!...»

Нырриуыгъы
Æбæрæг азым зæрдæ,-
Цы мысын æз?
Цæуыл кæнын фæсмон?
Кæддæр сæгуыт
Йæ цæф лæппыны стæрдта,
Кæддæр
Æз дæр
Мæ саст сæнттыл куыдтон...
Ныддæлгоммæ
Дæ ингæныл мæ катæй,
Фæлæ дæуæ нæ фехъуысдзæн
Мæ хъæр.
Мæстæймарæгау
Уазал азæлд дардæй
Ныффæзмы мæн,
Стæй банцайы
Кæмдæр.
Уый азæлд нæу.
Цъæх арвгæроны фæстæ,
Æргъæу лæгæты,
Сау хохы рæбын,
Лæзæрынц рагæй,
Оххай-гъе,
Дæ фæстæ
Æнæ кæрæдзи
Фат æмæ æрдын.
Уый азæлд нæу!
Кæд дард ивгъуыды
Чидæр
Дæ сæфтыл кувгæ,
Рацæуы хæсты?
Фæлæ æнамонд аууæттæ
Цы сты?
Мæ фыд!
Мæ фыд!
Сæрибар зæххыл
Фидар
Лæууын дæуæн
Цырты дуры бæсты.

15.12.2009

ГЕТЬОТИ Виктор
(1933-2020)

НÆХЕ ГЕУСЕРТИ

Дæумæ бæлгæй, хъæбæр рагæй
Мæхе нимæр æвзарун,-
Тæходуй, 'ма дæу æвзагæй
Ку базонинæ зарун!

Дæ «Ирæф»-и ивудт тæхи
Фæууининæ уæд мæхе,
Цæргæсау ба арви цъæхи
Æрзелинæ фæд-фæде.

Дæ базурти уæрæх исти
Ес бæрзæндти рæсугъд тахт,
Дæ тадзийнæ циргъ зунд финсти
Сæдмурон æй мæлгъæвзаг.

Тæходуйаг, ку 'ссеринæ
Кæми 'й римæхст дæ хæтæл,
Дуйнетæбæл æрзелинæ
'Ма нæ уинæ уæд мæтгæл.

Гъæдтæ, кæмттæ, лигъз будурти
Низзаринæ дæ хъурæй,
Рохс дуйнемæ и мæгурти
Ракæнинæ тар къумæй.

Кедæр фудцъух, кедæр лазæй
Баталингæ 'й дæ зинг хор.
Цудтæ алкæд тохи разæй
Дзилли сæрбæл амондгор.

Суйни сæрбæл дæуæй хуæцæн,-
Дæ цард – дзилли сæрнинвонд.
Нæ тухст бони – нæ фæххуæцæн,
Дæуæй мах ан сæрбæрзонд.

* * *

КЪИБИРТИ Амурхан дæр Малити Геуæргий номерæнæн ниффинста æмдзæвгити цикл «Геуæрги Сибири». Уонæн сæ кæронбæттæни æмдзæвгæ мухур кæнæн абони.

ГЕУСЕРТИЙ ФÆСТАГ ÆМДЗÆВГÆ

Гъæди арфи хъалагъур
загъта Геуæргийæн:
«Аци бæласæ æрмарæ».

Ду раластай
Цъемоси дæ курæт
Æма райстай
Бæласæмæ фæрæт.
Дæ цæф – уæззау,
Бæласæ си мардæй.
Бæласæ, уоу,
Е 'гас гуæй нæттæй.
Уотæ финстай
Дæ 'мдзæвгæ тогæрхау.
Æ уод иста
Салд бæласæ егъау...
Бæласæн ма
Æ зæнгæ, уæд, райстай
Æма, цума,
Дæ 'мдзæвги мард хастай...
Дамгъа нæттæй, –
Кодта дæ рагъи къех.
Ниддæ мæрдтæй, –
Дæ зæрдæ – дор, цæрдех...
Фæрæтæн – хинст!
Фæцæй бæласæ мард.
Фæрæт – авинст,
Фæцæй уобæл æ зард.

ЗАРУБЕЖНОЕ ДОСЬЕ

Берлин начал подготовку к пока несуществующей войне с Россией, пишет Berliner Zeitung. Министр обороны Писториус даже назвал год предполагаемого начала боевых действий. О принципе мира, закреплённом в Уставе ООН, в Германии словно забыли.

В преамбуле Устава Организации Объединённых Наций упоминаются две мировые войны и говорится об обязательстве всех государств избавить будущие поколения от бедствий войны, которая дважды принесла человечеству невыразимые страдания. К немцам это должно относиться в особенности, поскольку многие из их предков несут большую ответственность за невыразимые страдания, причинённые в течение 31 года войн, с 1914 по 1945 год.

Именно объявление Германией войны против Российской империи 1 августа 1914 года и два дня спустя против Франции привело к эскалации локального конфликта на Балканах и перерастанию его в Первую мировую войну. И именно безоговорочная капитуляция нацистской Германии 8 мая 1945 года положила конец Второй мировой войне в Европе. Роль Германии в то время была определена стремлением к величию и убеждением, что она может выиграть войны. Результатом стало самоуверенное отношение, которое привело к убийственному расизму, жертвами которого стали миллионы невинных гражданских лиц – евреи, поляки, русские, белорусы, украинцы, цыгане и другие группы людей, считавшиеся якобы низшими. Устав ООН должен был предотвратить подобное пекло в будущем.

НЕУЖЕЛИ ВОЙНА СНОВА СТАЛА ЗАКОННЫМ СРЕДСТВОМ?

Немецкие правительства – в том числе и нынешнее – должны чувствовать себя особенно обязанными соблюдать принцип мира, закреплённый в Уставе ООН. Однако, похоже, это не так. Слушая заявления нынешнего федерального правительства, создается впечатление, что Германия вновь находится на пути к войне. Атмосфера наполнена настоящей военной истерией и ненавистью к России. Снова создается впечатление, что между странами существует извечная вражда. «Россия всегда будет нашим врагом», – заявляет министр иностранных дел Германии, а канцлер называет Путина «самым серьезным военным преступником нашего времени».

Здесь ни в коем случае не следует проводить параллели с нацистским режимом – сегодняшняя Германия совершенно иная. И все же в действиях федерального правительства прослеживается столько параллелей с двумя мировыми войнами, что возникает вопрос, почему немецкие по-

Тот, кто в своем злонравии затевает войну,

ГОТОВЯТ НАС К ВОЙНЕ С РОССИЕЙ

Тот в ней бесславно и сгинет...

литики, по-видимому, так плохо усвоили уроки нашей истории. Неужели они не осознают этих параллелей? И действительно ли они убеждены, что нет другой альтернативы, кроме как готовиться к войне с Россией?

В оправданиях федерального правительства война вновь представляется законным средством решения конфликтов. Дипломатия, напротив, представляет собой лишь умиротворение. Тот факт, что Германия тем самым нарушает принцип мира, закреплённый в конституции ФРГ и Уставе ООН, в немецкой дискуссии просто игнорируется.

Почти ежедневными призывами федеральное правительство и основные СМИ готовят нас к войне с Россией. И в этой войне речь снова пойдет об Украине – точно так же, как и в Первой и Второй мировых войнах. Неужели в третий раз нельзя было бы решить конфликт вокруг Украины путем переговоров в соответствии с Уставом ООН? Разве это не было бы в интересах украинцев, которые платят за нашу политику своей кровью? Нет, Путину можно противостоять только силой, гласит лозунг – даже если это может означать расширение

конфликта на Германию. Разве здесь снова не прослеживается склонность немецких политических элит к насилию и опасности?

Мы видим, как канцлер Германии уделяет первоочередное внимание подготовке к войне. Он хвастается своей «мирной дипломатией», но на самом деле проводит дипломатию войны, обсуждая со своими коллегами из других стран ЕС, премьер-министром Великобритании, Зеленским и генеральным секретарем НАТО исключительно то, как все-таки одержать победу в украинском конфликте. У него нет предложения о мирных переговорах, и он уж тем более не ведет переговоры с Россией, как того требует настоящая мирная дипломатия.

ГЕРМАНИЯ ВООРУЖАЕТСЯ ПРОТИВ РОССИИ

Министр обороны Германии даже называет дату: война должна начаться в 2029 году, то есть через четыре года. До этого момента, как он неоднократно заявляет, Германия должна подготовиться к боевым действиям. Это не пустые слова. Уже принято решение о масштабной програм-

ме вооружения и приняты меры для ее скорейшей реализации без больших бюрократических препятствий. Прогрессирующая деиндустриализация Германии даже рассматривается как возможность использовать освобождающиеся мощности для производства танков и другой военной техники для предстоящей войны.

План предусматривает утроение расходов на оборону к 2029 году, то есть к предполагаемому началу войны, до 153 миллиардов евро (для сравнения: расходы России на оборону в этом году составляют, по оценкам, 121 миллиард евро). Германия должна снова обзавестись самой сильной армией в Европе; такое уже случалось дважды, и ни разу не закончилось хорошо.

Сегодня вновь вводится призыв на военную службу всех мужчин, пригодных к несению военной службы. Пока служба добровольная, но, по словам министра обороны, в случае необходимости воинская повинность будет вновь введена. Кроме того, мосты и дороги должны быть укреплены в ускоренном порядке, чтобы тяжелые танки и военная техника могли беспрепятственно продвигаться на восток. Учащих-

ся должны все больше готовить к военной службе. Больницы также должны быть переоборудованы, чтобы быть готовыми к возможной войне. А чтобы создать нужную атмосферу, канцлер и министр обороны предстают в полной боевой экипировке на танках, военных кораблях и в боевых самолетах.

Чтобы финансировать все это, новое федеральное правительство вновь взяло сотни миллионов евро в виде новых кредитов – можно сказать, что это военные кредиты. Чтобы обеспечить парламентское большинство, уже отстраненный от власти парламент был вновь созван. ХДС/ХСС, СДПГ, «зеленые» и СвДП проголосовали за это. Разве раньше не было такой межпартийной солидарности для подготовки к войне?

Особенно тревожными являются повторяющиеся заявления канцлера о том, что Россия уже ведет против нас войну. Это подозрительно похоже на предлог для оправдания ответного удара Германии. Планирует ли канцлер превентивную войну? Не звучал ли аналогичный аргумент в июне 1941 года, когда вермахт напал на Советский Союз, несмотря на заключенный пакт о ненападении? В конце концов, Германия, похоже, уже участвует в постепенном размещении войск НАТО на Украине.

Упоминание 2029 года как возможного времени начала войны также должно заставить нас задуматься, ведь в январе того года закончится президентский срок Дональда Трампа. Неужели они хотят дождаться нового американского президента в надежде, что он поддержит военные планы европейских стран НАТО?

При этом умалчивается, что война с Россией с очень высокой вероятностью приведет к ядерному конфликту, в результате чего все меры по вооружению и подготовке к войне окажутся бессмысленными, поскольку все может закончиться уже через несколько часов. То, что Мерц не боится ядерной войны, скорее указывает на опасную утрату канцлером связи с реальностью.

Разве ответственное немецкое правительство не должно сделать все возможное, чтобы предотвратить войну, а не провоцировать ее такой подготовкой? Ведь оно обязано это делать в соответствии с конституцией и Уставом ООН.

СОМНИТЕЛЬНОЕ ОТНОШЕНИЕ ГЕРМАНИИ К МЕЖДУНАРОДНОМУ ПРАВУ

Как все эти военные приготовления согласуются с Уставом ООН и международным правом? И что стало с некогда практиковавшейся военной сдержанностью Германии? Стремится ли теперь воссоединенная Германия вновь к глобальному величию и военной мощи?

Наверное, не случайно, что сразу после первого избрания Дональда Трампа самый извест-

«А НАЦИЗМ НА УКРАИНЕ ЗАПАД НЕ ЗАМЕЧАЕТ ВООБЩЕ...»

Александр РАР,
известный немецкий журналист, политолог и историк, бывший советник правительства ФРГ. Автор нескольких книг о Владимире Путине. Придерживается пророссийских взглядов.

5 октября канцлер Германии Фридрих Мерц два часа выступал в главной воскресной передаче один на один с модератором, и это выступление было весьма познавательным. В ответ на речь президента России Владимира Путина на «Валдае» Мерц повторил свой тезис о милитаризации Европы против России, обвинив Путина в планах захвата Молдавии.

Невозможно не становиться все более и более пессимистом в том, что касается развязки в разрушительном конфликте на Украине. Высказанные Путиным на «Валдае» мысли в сознании Запада ничего не изменили. Главный посыл западных руководителей остался таким же, каким был: Запад должен нанести России стратегическое поражение, иначе после Украины Россия нападет на Европу. Россия, как здесь отвечают Путину, взломала всю архитектуру безопасности Европы, которая строилась десятилетиями.

При этом Германия и остальные страны НАТО не хотят ни при каких условиях идти на создание новой системы безопасности типа Ялты 2.0, при которой Россия вернула бы себе влияние в Европе. Влияние России в Европе здесь понимают лишь как восстановление «имперских интересов» России, которые для остальной Европы, после крушения СССР 35 лет тому назад, немыслимы. Россию впредь будут стараться отодвигать в Азию. Естественно, Россия будет и дальше бороться за реализацию тех целей, которые она себе поставила в начале СВО: полная демилитаризация Украины и денацификация украинских правящих элит. Путин уверен, что рано или поздно достигнет своих целей. Но он абсолютно прав, что в таком случае нужно будет победить сам блок НАТО. На Западе не допустят разоружения Украины. Напротив, Украина будет сейчас напичкана все новым и более смертоносным оружием вплоть до «Томагавков» и «Таурусов», которые смогут поражать цели в глубине самой России. А нацизм на Украине Запад не замечает вообще. Мы, увы, вернулись в те страшные времена

Второй мировой войны, когда в Европе считали, что любые методы оправданы в борьбе с советским большевизмом.

При нынешнем – давно идеологическом – противостоянии между Западом и Россией компромиссы, дипломатия, примирение уже невозможны в нынешнем поколении. Все идет к тому, что в начале украинского конфликта в кулуарах большой политики проговаривалось

войска на территории Западной Украины.

Есть только одна разница, на которую на Западе не хотят обращать внимание: с одной стороны, да, военный потенциал вместе взятых армий стран НАТО превышает российский. Но военная инфраструктура и ВПК Европы уступают во многом России. К тому же Россия на украинской войне не использовала тактическое ядерное оружие и другое мощное оружие, которое у нее находится в арсеналах и существование которого на Западе предпочитают не замечать вообще. И все же есть надежда на то, что самые пессимистические сценарии минуют человечество в данном военном конфликте. Победа правого политика Бабиша на парламентских выборах в Чехии резко усиливает позиции критически относящихся к Украине сил в странах Восточной Европы. Венгрия, Словакия и Чехия могут, действуя коллективно, сильнее препятствовать воинствующему курсу Брюсселя против России.

При нынешнем – давно идеологическом – противостоянии между Западом и Россией компромиссы, дипломатия, примирение уже невозможны в нынешнем поколении

Путь к дипломатической развязке также проложило недавнее интервью экс-канцлера Германии, которое она дала в Венгрии, где Ангела Меркель неожиданно обвинила страны Балтии и Польшу в том, что именно они способствовали провалу Минских соглашений. И что эти вечно несговорчивые страны виновны, таким образом, в начале войны на Украине.

Данная статья Александра Рара была напечатана в «Российской газете» в номере за 6 октября 2025 г.

ный немецкий дипломат и на тот момент руководитель Мюнхенской конференции по безопасности Вольфганг Ишингер произнес провокационные слова: «Если мы хотим сохранить Запад, каким мы его знаем, то мы должны понять: теперь Запад – это мы!» (интервью в Die Welt от 26 ноября 2016 года). Другими словами: ввиду неопределенности, вызванной избранием Трампа в США, теперь Европа – и, в частности, Германия – должна взять на себя лидерство в так называемом свободном мире. Отсюда до заявления Фридриха Мерца о том, что Германия должна стать самой сильной военной державой Европы, был всего один шаг.

Первой жертвой на этом пути стал Договор «Два плюс четыре» 1990 года об объединении Германии. В этом договоре оба германских государства взяли на себя обязательство, имеющее силу международного права, в случае объединения «никогда не применять оружие, за исключением случаев, предусмотренных конституцией и Уставом Организации Объединенных Наций» (статья 2). Прошло всего девять лет, прежде чем в 1999 году Германия приняла участие в нарушающей международное право войне НАТО против бывшей Югославии, тем самым грубо нарушив этот договор. Это привело к военной аннексии Косово, то есть к уступкам территорий, которую федеральный канцлер Мерц сегодня решительно осуждает в отношении Украины.

В Белой книге федерального правительства о стратегии безопасности Германии и будущей роли бундесвера, опубликованной в 2016 году, Договор «Два плюс четыре» ни разу не упоминается, хотя документ в первую очередь посвящен будущей роли федеральных вооруженных сил. Возможно, это связано с тем, что в этой Белой книге Россия уже обозначена в качестве главного противника. Однако это не освобождает Германию от обязательств по договору.

Одним из этих обязательств является «отказ от производства, владения и осуществления контроля над ядерным, биологическим и химическим оружием» (статья 3). Однако в рамках программы «ядерного участия» – так ее называет НАТО – на немецкой авиабазе Бюхель хранится около 20 американских атомных бомб (каждая из которых имеет взрывную мощность, в 13 раз превышающую мощность бомбы, сброшенной на Хиросиму). В случае чрезвычайной ситуации немецкие истребители должны сбросить их на цели в России. Между тем все больше голосов требуют, чтобы Германия даже разработала собственную атомную бомбу.

Конституция четко гласит: «Нормы международного права, такие как запрет на применение силы, закрепленный в Уставе ООН, имеют непосредственную силу в немецком праве» (статья 25). Однако в Белой книге 2016 года об этом нет никакого упоминания. В нем упоминается, что

бундесвер должен сотрудничать, в частности, с Организацией Объединенных Наций, но не упоминается, что запрет на применение силы, закрепленный в Уставе ООН, в принципе распространяется и на операции бундесвера.

Сегодня, несмотря на все соображения международного права, Германия играет роль поставщика оружия в двух самых опасных войнах современности. После ухода США Германия становится крупнейшим поставщиком оружия для Украины. В случае с Израилем Германия является вторым по величине поставщиком оружия. Это можно интерпретировать не только как сомнительную деловую практику, но и как проявление стремления Германии к глобальному влиянию и убеждения, что это должно быть в первую очередь военное влияние. Такое мы уже видели несколько раз в нашей истории.

Своей военной политикой Германия идет по опасному пути. Эта политика ставит под угрозу будущее страны. Она все больше теряет свое международное значение – в экономическом, технологическом и дипломатическом плане. Разрушение Украины обойдется Германии в миллиарды евро, а войну – даже холодную – с Россией она себе позволить не может; это может означать экономический упадок Германии.

ВЕЛИКОДЕРЖАВНАЯ ПОЛИТИКА ГЕРМАНИИ? МЫ НЕ ДОЛЖНЫ СЕБЯ ПЕРЕОЦЕНИВАТЬ

Высокомерие, с которым Германия относится к Китаю, является проявлением неразумной самооценки. Мы не должны пытаться вести себя как великая держава, потому что мы ею не являемся и не станем.

Мы также не должны ссылаться на то, что Макрон во Франции и Стармер в Великобритании поступают аналогичным образом. Совсем другое дело, когда Германия пытается подражать этим бывшим великим державам – или даже претендовать на лидерство. Вскоре мы можем оказаться в одиночестве со своей военной политикой, поскольку Франция и Великобритания находятся на грани экономического и политического коллапса с непредсказуемыми последствиями, в том числе для Германии.

Мы, немцы, учитывая нашу историю, должны лучше всех понимать, что военная политика не приносит пользы. Именно в эти времена геополитической напряженности политика, основанная на Уставе ООН и международном праве, представляет собой реальную политическую альтернативу и может помочь Германии вернуться к мирной политике.

Михаэль фон дер ШУЛЕНБУРГ
(«Berliner Zeitung», Германия)

Данная статья опубликована в газете «Советская Россия», в номере за 3 октября 2025 г.

ИМИСÆН НÆ ÆДЗАРД ÆХСАРГИН ТУГЪДОНТИ

«ФÆДЗÆХСУН УÆБÆЛ МÆ БИЙНОНТÆ, МÆ ДУУÆ ФУРТИ...»

æма сауæнгæ æ сабийдоги, гъулæггагæн, мади рæвдуд нæ бавзурста, исгъомбæл æй æ фиди фидæ Уæдати Морис æма æ нана Бетрозон Венери къохти. Уоййасæбæл зæрдтагон уарзтæй сæ уарзта, æма етæ цардæгас ку нæбал адтæнцæ, уæд еухатт æ кæстæр æнсувæртæн хебарæй ниффæд-захста: «Ци нæ фæууы, куд нæ фæууы, афонæй раздæр ку рамæлон, уæд мæ Бетрозони фарсмæ байвæрдзинайтæ...»

Æгæр, æгæр раги æнхæстгæнгæ рауадæй æ еци уосиат... Æгæр, æгæр раги батагъд кодта æ уарзон нанай размæ...

Тугъд цæйбæрцæбæл æверхъау æй, уой Сослан хестæрти дзубандитæй, æвæдзи, зудтайдæ. Фал æхуæдæг æ туфули ку равзурстæй, уæдта 'й æхе цæститæй фæууидта, е æцæгæй ци 'й, уой. Адзал еци зөлæги зөлуй тугъдон адæймаги фæдбæл. Æма цийфæнди цардбæллон ку уай, дæхи цийфæнди гъауай кæнунгъон ку уай, уæддæр си фæййервæзун ба алкæмæн нæ бантæсуй. Уой уингæй, æвæдзи, берæ цæбæлдæрти куд нæ сагъæс кодтайдæ, æма æ фидæ Артурæн дæр хумæтæги нæ бафæдзахста, гъома, ести, уæд ин æ бийнонтæмæ, æ дууæ фурти – авданздзуд Артур æма цуппаранздзуд Азæмæтмæ – æ цæстæ куд фæддара...

Волгогради 255-аг мотоæхсæг полки размæмпурсæг къуари сæргълаууæг Уæдати Сослан адтæй сæрмагонд æфсæддон операций архайгъути раззаг рæнгъити. Æ фæсномугæй æй е 'мбæлттæ худтонцæ Аса. 2024 anzi дууин фарæстæймаг августуи Донецки Адæмон Республики сахар Марынкæмæ хæстæг поселок Доля есгæй бæгъатæрæй фæммард æй Сослан...

Е 'мбæлттæй сæ еу, Поддубный, зæгъгæ, æ фæсномуг, уой фæсте дзурдта:

– Раздзæуæг ун Сосланæн æ тоги адтæй. Æхуæдæг æма е 'мтохæнгутæ ци дессаги хъаурæ æма æхсарæ, ци æскъуæлхтдзийнæдтæ равдистонцæ, уони радзоруни рæстæг нæма 'рцудæй, фæстæдæр сæ, нæ зæрдæ дарæн, бæлвурдæй фегъосдзинайтæ...

Уæдати Сосланæн æ тугъдон æскъуæлхтдзийнæдти фæдбæл аккагонд æр-

цудæй цитгин паддзахадон хуæрзеугутæ – Лæгдзийнади орден æма Суворови майдан.

Уæдати Сослан тугъдон архæйдтитæй еуеми ку фæммард æй æма 'й æ райгурæн гъæумæ ку исластонцæ, уæд бониккон бони ин рохсаг зæгъунмæ æгæрон берæ адæм æрæмбурд æй. Мадта уæлмæрдтæмæ 'й ци надбæл хастонцæ, уой кæрæнтти ба æнæ еу цохæй саударæн рæнгъитæй лæудтæнцæ Лескени астауккаг скъолай ахурдзаутæ. Еци уæлмæрдти æносон дуйней æ бунат иссæй æ уарзон нанай рази – исæнхæст кодтонцæ Сослани кæддæри уосиат...

Рæстæг, дан, алли рист дæр дзæбæх кæнуй... Нæ, уотæ нæй... Куд æрнидæн уодзæнæй, абони æдеугурæй авд anzi кæбæл цæуй, Сослани еци биццеу Артури зæрди рист, е 'мгæрттæй алкæдæр æ фиди хæццæ куд архайуй, уой уингæй æма уонæмæ зæрдхъурмæй хицæ кæнгæй!.. Куд æрнидæн уодзæнæй, абони æдеугурæй цуппар anzi кæбæл цæуй æма æ фиди рæвдуд æнхæстæй ка нæ бавзурста, Сослани еци биццеу Азæмæти зæрди рист, цæйбæрцæдæр рæстæги фæсте ин скъоламæ бацæуни рæстæг ку 'рхъæрта æма уоми устур тургъи бæрæгбони мадзалмæ иннæ сабийтæй алкæдæр æ фиди хæццæ цийнæйдзагæй ку 'рбацæуонцæ, уæд уонæмæ хицæ кæнгæй!..

Аци сабийти барæвдаунæн akkaг зæгъдтитæ иссерун зин æй. Айдагъдæр нæ бон æй уотæ зæгъун, æма Сосланæн æ байзæдтæгтæ байрæзæнтæ нивæ-амонди хæццæ, сæ лæгигъæдгун фидæй ба сæрустур уæнтæ, алкæддæр син фæнзуйнаг дæнцæ уæд...

ХУБИАТИ Ларисæ

СУВОРОВОНТИ АГЪАЗ

ÆРИГÆНТТИ АРФИАГ ХЪÆППÆРЭС УÆЛДАЙ ÆХЦÆУÆНДÆР ÆЙ...

Цæгат Кавкази суворовон тугъдон училищæй къурсантæ сæрмагонд æфсæддон операций архайгъутæн æрæмбурд кодтонцæ сæ æрвистæг – аколпи гъæуæгæ цирæгътæ, аууони хизтæ, хуайраг, цъоппин цъиндатæ, резинæ цулухтæ...

Сæ аци æрвистæг æй устур гуманитарон агъази еу хай Сурхтурсагин Воронежскаг-Шумлинскаг мотоæхсæг 19-аг дивизийæн. Ес си алли къурсантæн дæр кусти хе хай, алкæдæр лæдæруй, уомæй уæлахæзмæ æвæрæн ке æрветуй, уой. Сæ куст кæнунцæ ахурæй уæгъдæ рæстæги, аууони хизтæ дæр бийунцæ, уомæй ба техникæ баримæхсæн ес.

Кæстæр сержант Æлборти Эмир æй роти старшина, æма куд зæгъуй, уотемæй сæрмагонд æфсæддон операций ка 'й, уони бунати уогæй, цæйбæрцæбæл хъæбæр æхцæуæн ин уæхæн агъаз райсгæй.

Гæззати Даниэль, суворовон училищæй 6-аг къурси хæцау, хестæр гъомбæлгæнæг, зæгъуй:

– Училище устур æргом здахуй тугъдон-патриотон гъомбæладæмæ. Нæ рауагъдонтæй беретæ 'нцæ сæрмагонд æфсæддон операций архайгъутæ. Ка фæммард æй, уони нæмттæ нæ зæрдити хæссæн. Æ тугъдон ихæс ка æнхæст кæнуй, уонæн ба агъаз æрветæн.

Сурхтурсагин Воронежскаг-Шумлинскаг мотоæхсæг 19-аг дивизи хестæр афицери агъазгæнæг Наталья Ракитянская куд радзурдта, уотемæй уæлдай ахсигæ е æй, æма аци гуманитарон агъаз æмбурд кæнунцæ нæ меценаттæ æма гæздзугутæ нæ, фал Иристони хумæтæг цæргутæ.

– Хумæтæг адæм сæ агъази хай, сæрмагонд æфсæддон операций раззаг ханхæбæл ка лæууй, уонæмæ ке æрветунцæ, уомæй æвдесунцæ сæ хæццæ сæ зæрдиаг бастдзийнадæ. Уордигæй ци фарстатæ 'рбахъæртунцæ, уонæн мах агорæн фадуæттæ. Суворовон училищæмæ æрæги фæдздзурдтон, æма нин фæййагъаз кодтонцæ, е фиццаг хатт нæй. Арфæ син кæнун, уæхæн бæрнон сувæллæнттæ ке гъомбæл кæнунцæ, уой туххæй.

Нæ уацхæссæг

НÆ УОДВАРНИ ГЪОМУСАДИ СÆРБÆЛТАУ АРХАЙУНÆЙ ИХÆСГИН АН ЕУГУРÆЙ ДÆР

ГАЗЕТ «ДИГОРÆ» – АЛЛИ БИЙНОНТÆН!

ГАЗЕТ 2026 АНЗИ ФИЦЦАГ
ÆМБЕСÆН РАФИНСУНИ АРГЪ
ÆЙ 394 СОМИ 38 КЪАПЕККИ
(ТУГЪДИ ÆМА ФÆЛЛОЙНИ
ВЕТЕРАНТÆН БА –
345 СОМИ 48 КЪАПЕККИ)

ГАЗЕТ «ДИГОРÆ»
РАФИНСУН ÆНГЪЕЗУЙ
«УÆРÆСЕЙ ПОЧТИ»
ЕУГУР ХАЙÆДТИ ДÆР,
УÆДТА МУХУР ИУАРÆГ
ПОСТХÆСГУТÆМÆ ДÆР

Дигорæ

Республикон дзиллон æхсæнадон-политикон газет «Дигорæ».
Сæйраг редактор: САКЪИТИ Э. Б.

Газет исаразæг æма уадзæг:
РЦИ-Аланий мухури æма дзиллон комму-
никацити гъуддæгъути фæдбæл Комитет.
362003, РЦИ-Алани, г. Дзæуæгигъæу,
Димитрови гъæунгæ, 2.

Редакций адрес: 362015 РЦИ-Алани,
г. Дзæуæгигъæу, Къостай номбæл
проспект, 11, 6-аг уæладзуг.
Тел.: 25-22-56 (факс), 55-08-16; 25-93-00.
E-mail: gazeta-digora@inbox.ru.
Нæ газети сайт: http://gazeta-digora.ru.

Газет регистрационд æй бастдзийнади, хабархæссæг
технологитæ æма дзиллон коммуникацити сфери Феде-
ралон служби Управлений РЦИ-Аланий. Рег. номер ПИ
№ТУ15-00141, 2017 anzi 14 апрели. Газет мухургонд
æрцудæй АБЕ «Рауагъдадæ «Хонсайраг регион»-и.
357600, г. Ессентуки, гъæунгæ Никольская, 5а.

Газет цæуй къуæре еу хатт – сабати.
Рафинсуни индекс: 73946.
Тираж 530. Заказ № 2264.
Мухурмæ гъæуама финст æрцауа – 17.00; 17.10.2025.
Мухурмæ финст æрцудæй – 17.00; 17.10.2025.

Нæ газетæй ист æрмагæй пайда кæнун æнгъезуй, нæ редак-
ций аразийæй. Уæдта гъæуама бæрæгтонд уа, нæ газетæй ист
ке æй, е.
Финстæгъутæ, къофинститæ, хуздæн рецензи нæ дæттæн,
уæдта сæ автортæмæ дæр фæстæмæ не 'рветæн.
Газети ци æрмагъутæ рацауа, уонæбæл бæрнондзийнадæ
хæссунцæ сæ автортæ.